

Finnmark fylkeskommune
Finnmárkku fylkkagielda

Sentraladministrasjonen
Kultur- og idrettsavdelinga

Arkivsak: 06/00853

Ugradert

Arkivkode: _

Saksbeh: Marianne Pedersen, Sissel Jakola

Saksgang

Kultur-, nærings- og samferdselsutvalget

Møtedato

23.4.2007

Saksnr.

07/19

HØRING: BIBLIOTEKUTREDNINGEN 2014

FYLKESRÅDENS INNSTILLING:

1. Finnmark fylkeskommune slutter seg til hovedmålene i Bibliotekreform 2014, men peker på behovet for betydelige økonomiske ressurser på alle tre forvaltningsnivå for å lykkes. Ikke minst vil statlige innsats være avgjørende for gjennomføringen av reformen.
2. Finnmark fylkeskommune ser behov for å ta organisatoriske grep for å gi flere av fylkets innbyggere bedre bibliotek tjenester. Det må likevel være rom for flere mulige modeller for å styrke bibliotekene. Absolutte krav om antall årsverk bør fravikes. En desentralisert struktur kan være nødvendig for å sikre nærhet mellom brukerne og tjenestene.
3. Finnmark fylkeskommune mener at en endret biblioteklov fortsatt må være tydelig på ansvaret og funksjonene til det regionale nivået. Hensiktsmessige oppgaver vil være bibliotekutvikling i regionen, som kompetanseutvikling, samarbeid og utvikling mellom bibliotekene i regionen.
4. Finnmark fylkeskommune mener at de nasjonale institusjonene bør ivareta nasjonale funksjoner som nasjonale kompetanseorgan og nettverksbygger. Flere nasjonale/statlige funksjoner kan med fordel overføres til regionalt nivå, som for eksempel Finnmark sitt ansvar for finsk og fremtidig kvensk bibliotek tjeneste og disponering av FOU- midler, investerings- og driftstilskudd til biblioteklokaler og bibliotekbusser.
5. Finnmark fylkeskommune er opptatt av å bygge kulturell infrastruktur som kan institusjonalisere kultursamarbeidet i Barentsregionen. Finnmark fylkeskommune ønsker å få overført det nasjonale ansvaret for formidling av russisk litteratur, og bygge ut en russisk informasjons- og formidlingstjeneste i Kirkenes. Dette vil være en konkretisering av regjeringens nordområdestrategi.
6. Finnmark fylkeskommune er enig i at det er nødvendig å innføre nye digitale tjenester og nettbaserte ressurser i biblioteksektoren. Dette gjennomføres fra avd. Hammerfest hvor båndbredde og kapasitet er tilgjengelig.
7. Kompetansebibliotek for energi- og miljø er allerede vedtatt, jfr. fylkestingsmøte i desember 04.

Det bes om en snarlig gjennomføring for ikke å blir forsinket

i forhold til utvinning av olje og gass som starter opp i Barentshavet i nær framtid.

Vadsø, 12. april 2007

Hans M. Ellingsen
fylkesråd

BAKGRUNN

Kunnskapsdepartementet og Kultur- og kirke departementet har sendt ut utredningen "Bibliotekreform 2014" på høring med svarfrist 1. mai 2007. Denne saken legges frem for å vedta Finnmark fylkeskommunes høringsuttalelse.

BESKRIVELSE

Mandatet for utredningen ble fastsatt i 2004 med formål å utrede et samlet bibliotekfelt. Mandatet ble utformet i samsvar med premisser lagt til grunn i St.meld. nr. 48 (2002-2003): *Kulturpolitikk fram mot 2014*. Det ble opprettet en referansegruppe med medlemmer fra ulike fagmiljø. Utredningen ble utført av ABM-utvikling på oppdrag fra de to departementene og overlevert oppdragsgiverne i september 2006. I høringsbrevet ber man spesielt om uttalelser knyttet til forslagene om endret biblioteklov, et norsk digitalt bibliotek og til konsolidering innen folkebiblioteksektoren. Man ber også om at uttalelsen følger denne malen: 1. generelle kommentarer, 2. kommentarer til de enkelte forslagene, 3. evt. andre kommentarer.

Bibliotekutredningen består av 3 målområder med i alt 12 strategier. Bibliotekutredningen peker på tre viktige trender:

- 1) Informasjon som kan digitaliseres, blir digitalisert.
- 2) Betydningen av kunnskap og behovet for fornyelse av kunnskap øker.
- 3) Norge blir i økende grad et flerkulturelt samfunn.

Bibliotekene må derfor ha både kompetanse og ressurser til å drive utviklingsarbeid, ikke minst kunne levere kvalitetssikrede tjenester. Bibliotekutredningen peker videre på at bibliotekene må utvikle både de fysiske fasiliteter og nettbaserte tjenester for å fylle rollen som aktive samfunnsinstitusjoner.

De tre viktigste elementene i den foreslåtte bibliotekreformen er:

1. Felles nasjonale digitale tjenester

En hovedsatsing er å utvikle og tilby digitalt innhold og nettbaserte tjenester, med mål om å skape et digitalt bibliotek som gir alle enkel tilgang til kunnskap og kultur. Gjennom samarbeid mellom bibliotekene og nasjonal koordinering og finansiering realiseres nasjonale tjenester som skal være fritt tilgjengelige for alle. Nasjonale fellestjenester skal inngå i et utviklingsprogram for hele biblioteksektoren, men kan iverksettes av ulike instanser. Den regionale bibliotek tjenesten skal spille en rolle for nyutvikling på dette feltet.

2. Norgesbiblioteket - nettverket av bibliotek i Norge

Det forelås en reform av bibliotekstrukturen. Befolkningen i små kommuner har behov for samme omfang og kvalitet på bibliotek tjenester som de som bor i store byer. Målet er å gi et gjennomgående bedre bibliotektilbud gjennom sterkere bibliotek og kompetansemiljøer, som er i stand til å utvikle flere og bedre tjenester. Styrkingen vil skje gjennom forpliktende samarbeid mellom bibliotekene for å skape sterkere enheter med bredere tjenestetilbud. Dette uttrykkes under betegnelsen Norgesbiblioteket. Målsettingen er at *brukeren* kan få tilgang til informasjon uansett bosted, utdanning, økonomi osv. Samarbeidet skal også omfatte arkiv og museum, spesielt når det gjelder utvikling av digitalt innhold og tjenester.

Ansvar for gjennomføring av en konsolideringsprosess foreslås lagt til regionalt/fylkeskommunalt nivå og skal skje i tett samarbeid med kommuner og bibliotekteiere. Bibliotekutredningen foreslår at fylkeskommunen blir ansvarlig for å utarbeide en plan for en konsolidering/samordning av bibliotektiltjeneestene i sin region.

Dessuten skal det fysiske bibliotek utvikles som et sted for læring, kulturformidling og et sted for integrering og kulturelt mangfold. Bibliotekene skal i større grad være et unikt og synlig tilbud overalt der brukerne er: på nettet, i forskningen og undervisningen, og på det lokale biblioteket. Utredningen legger opp til at alle bibliotek skal ha trådløst høyhastighetsnett i løpet av 2010. Dette er en forutsetning for å redusere de digitale forskjellene blant befolkningen.

Utredningen vektlegger at det skal innføres en transportordning mellom bibliotek i hele landet. Det foreslås å gjeninnføre egne investerings- og driftstilskudd til biblioteklokaler og bibliotekbusser. Norgesbiblioteket skal lanseres som merkevare gjennom en profileringskampanje i 2009.

3. Kompetanseutvikling for ansatte

Det foreslås et egen satsing for å styrke og fornye kompetansen i biblioteksektoren. Bibliotekene skal ha en bred og oppdatert kompetanse for å yte bedre tjenester. Bibliotekforskning skal gi ny kunnskap. Bibliotekutredningen har som mål å etablere et kompetanseutviklingsprogram på universitets- og høgskolenivå. Det foreslås å iverksette et program for skolebibliotekutvikling i løpet av 2009.

VURDERING

Generelle kommentarer

Fylkesrådmannen mener at bibliotekutredningen er et godt dokument, som gir et dekkende bilde av situasjonen og utfordringer innen biblioteksektoren. Fylkesrådmannen ser også at vårt eget strategidokument for den regionale bibliotektiltjeneesten 2005-2014: "Bibliotek?- bare må ha det!" på svært mange områder er helt i tråd med bibliotekutredningen.

Fylkesrådmannen er opptatt av at Finnmark skal ha et godt utviklet, moderne bibliotekvesen. Det er behov for å styrke innsatsen slik at bibliotekene kan utvikles til moderne kunnskapsinstitusjoner, som møteplasser for læring og flerkulturelt mangfold. I Finnmark er det store forskjeller mellom de gode og de mindre gode bibliotekene, en forskjell som er blitt større de senere årene. Gjennomføres de foreslåtte tiltakene i utredningen kan det være mulig å nå målet med et samarbeidende nettverk av bibliotek, til beste for den enkelte bruker. For å få til ønsket utvikling må det satses ressurser både lokalt, regionalt og nasjonalt.

Bibliotekutredningen legger vekt på statlig ansvar, nasjonale institusjoner og folkebibliotekenes oppgaver. Det sies mindre om skolebibliotek og fylkeskommunens ansvar. Utredningen beskriver og vektlegger likevel verdien av regionale bibliotektiltjeneester, og ser behovet for en regional bibliotektiltjeneeste som har god kompetanse på regionalt utviklingsarbeid. Fylkesrådmannen mener det er viktig at det regionale biblioteknivået fortsatt lovfestes i en eventuell ny biblioteklov, samt at ideene om Norgesbiblioteket og samarbeid mellom ulike bibliotektyper vurderes lovfestet. Fylkesrådmannen har merket seg at den regionale bibliotektiltjeneesten er tiltenkt en sentral rolle i planlegging og gjennomføring av mange av tiltakene i utredningen.

Målområde 1 Innhold og tjenester

1.1.og 1.2. Digitalt innhold og nettbaserte ressurser

Finnmark fylkeskommune mener det er positivt men også nødvendig at det utvikles nasjonale fellestjenester i samarbeid med bibliotekene, og med nasjonal finansiering. Det er viktig at det blir etablert en nasjonal ABM portal som skal sørge for at befolkningen får tilgang til digitale innholdsressurser i arkiv, bibliotek og museum. For den enkelte bruker, ikke minst i distrikts-Norge, vil det bety mye at man utvikler felles søke- og bestillingsmuligheter. Det er også svært positivt at publikum gis tilgang til vår felles kulturarv ved at det etableres et program for digitalisering av materiale i arkiv, bibliotek og museer.

1.3 Utvikle nye digitale tjenester

IKT skal være et prioritert område og bibliotekene skal være oppdatert på ny teknologi. Det må prøves ut nye løsninger bl.a. ved å ha interaktiv kommunikasjon mellom bibliotek og publikum. Fylkesbiblioteket må koordinere IKT-løsninger i folke- og skolebibliotekene. Ny teknologi og digitale tjenester tas i bruk i formidlingsammenheng for barn, ungdom og voksne.

1.4. Videreutvikle biblioteket som læringsarena og læringsressurs.

Fylkesrådmannen er opptatt av at folkebibliotekene kan spille en sentral rolle ved å tilrettelegge for desentraliserte studier i distriktene og være læringssteder for voksne under utdanning. Det betyr at folkebibliotekene og utdanningsinstitusjonene må ha et tett samarbeid, med å tilrettelegge tjenester for elevene. Dette handler om for eksempel pensumslitteratur, interaktiv undervisning, lyd/bilde studioer osv. Eksempelvis kan LOSA-elevene i Finnmark få et bedre bibliotektilbud ved at det tilbys tjenester fra de lokale folkebibliotekene.

1.5 Videreutvikle kultur- og litteraturformidlingen i bibliotekene

Fylkesrådmannen ser positivt på forslaget om et nasjonalt program for å styrke litteraturformidling og lesestimulering, med barn og unge som prioritert målgruppe. Det blir nødvendig å samarbeide enda tettere med utdanningssektoren på dette området bl.a. i den kulturelle skolesekken. Den regionale bibliotektilbudet bør ha en viktig pådriver- og koordineringsrolle i dette arbeidet.

Forslaget om å utvide den offentlige innkjøpsordningen til også å omfatte film og dataspill er bra. Det gjelder også forslaget om en styrking av eksisterende innkjøpsordning, bl.a. flere fagbøker for barn, oversatt litteratur og ny, norsk sakprosa. En tilsvarende ordning for samisk litteratur må prioriteres.

1.6 Styrke bibliotekene som bidragsyttere til inkludering, integrering og kulturelt mangfold

Finnmark fylkeskommune er enig i målene om å styrke innvandrernes integrering i det norske samfunn. Bibliotekene er viktige arenaer for formidling av det kulturelle mangfoldet. Det er positivt at Det flerspråklige bibliotek ved Deichmanske bibliotek foreslås styrket til å bli et nasjonalt kompetansesenter. Dette står ikke i motsetning til at enkelte oppgaver legges til fagmiljøer der det er hensiktsmessig og effektivt.

Fylkesrådmannen mener at Finnmark fylkesbibliotek fortsatt bør ha et nasjonalt ansvar for formidling av finsk litteratur i Norge, og at tjenesten bør videreutvikles. Finnmark fylkesbibliotek har fungert som sentralbibliotek for finsk litteratur i Norge med egen post på statsbudsjettet siden

1985. Statstilskuddet er et vederlag for å være sentralt formidlingsorgan med samlinger som stilles til disposisjon for andre bibliotek. Utgifter utover statstilskuddet dekkes av Finnmark fylkeskommune, som bruker en god del egne midler til tjenesten. I vår strategiplan slås det fast at Finnmark fylkeskommune vil styrke bibliotektjenestene til nasjonale minoritetsspråk som finsk og kvensk. Finsk bibliotektjeneste ved Finnmark fylkesbibliotek er velfungerende og har brukere over hele landet. Tjenesten omfatter utlån av bøker og media, samt aktiv litteraturformidling til publikum. Finnmark fylkesbibliotek har språk- og litteraturkompetanse og god kunnskap om Finland, kvenkulturen og relasjonene mellom Norge og Finland. Finnmark fylkesbibliotek har også et veletablert samarbeid med andre ABM-institusjoner innenfor kvenkultur og -historie, med skoleverket i faget finsk/kvensk, og innenfor litteraturformidling med finske institusjoner i Norge og litterære institusjoner i Finland. Tjenesten er også sentralt plassert i et finsk/kvensk kjerneområde: 1000 grunnskoleelever i Troms og Finnmark har finsk som andrespråk, en stor andel av befolkningen har kvenbakgrunn, og mange finske statsborgere er bosatt permanent eller har midlertidig arbeidsopphold i området. Geografisk nærhet til Finland som naboland, med gode muligheter for videre utvikling av ABM-samarbeid mellom Norge og Finland og resten av Barentsregionen.

Fylkesrådmannen er enig i at et nasjonalt ansvar for bibliotektjenester på kvensk språk kan også med fordel legges til Finnmark fylkesbibliotek, i tråd med det som foreslås i Bibliotekreformen.

Finnmark fylkeskommune har gjennomført prosjektet "Norsk-russisk bibliotek- og informasjonstjeneste i grenseland" i samarbeid med blant annet Sør-Varanger kommune og Troms fylkeskommune. Erfaringene fra prosjektet er svært positive. Finnmark fylkeskommune har i flere sammenhenger sagt seg villig til å påta seg et nasjonalt ansvar for russisk litteratur, som vi i dag har det for finsk. Dette begrunnes med vår nærhet til Russland, et velutviklet bilateralt samarbeid og svært god språk- og kulturforståelse oss i mellom. Folk-til-folk-samarbeidet i Barentsregionen har utviklet seg svært godt. Det er nå behov for å bygge mer formelle strukturer rundt dette samarbeidet. Fylkesrådmannen er ikke enig i at det er et lokalt og regionalt ansvar å bygge en tjeneste med ansvar for formidling av russisk litteratur og informasjon. Det må være et nasjonalt ansvar å bygge kulturell infrastruktur som iverksetter nordområdestrategiene i praksis, og med effekt for hele Norge.

Stortinget har også vist interesse for prosjektet og har gjennom behandlinga av Nordområdemeldinga (st.meld. 30 2004-2005) sluttet seg til innstilling fra Utenrikskomitéen som bl.a. uttalte "... komitéen mener prosjektet Norsk russisk bibliotek- og informasjonstjeneste i Grenseland er et godt eksempel på hvordan bilateralt kulturarbeid kan drives. Komitéen mener det bør vurderes etablert en fast norsk-russisk bibliotek- og informasjonstjeneste i Kirkenes. "

Samisk spesialbibliotek i Karasjok må styrkes som kompetansesenter for samisk litteratur- og bibliotektjeneste. Sametinget og Finnmark fylkeskommune bør samarbeide tett for å utvikle den regionale samiske bibliotektjenesten. Det er et stort behov for å få flere oversettelser av samtidslitteratur fra finsk, samisk og russisk språk til norsk.

1.7 Styrke bibliotektjenestene i fengslene

Fylkesrådmannen er enig i forslaget om at alle fengsler med mer enn 25 innsatte skal ha eget bibliotek. Det innebærer et håp om at Finnmarks eneste fengsel, Vadsø fengsel endelig skal få en bibliotektjeneste.

Målområde 2 Struktur og organisering

2.1. Styrke og utvikle de organisatoriske enhetene i Norgesbiblioteket

Fordi man i Norge har mange små bibliotek med mangelfull kompetanse foreslår bibliotekutredningen at alle kommuner med færre enn 5 årsverk må konsolideres med bibliotek i andre kommuner, slik at man får konsoliderte enheter med 6-8 årsverk. Museumsreformen er modell for denne tankegangen. I Finnmark er det kun 4 kommuner som tilfredsstillende dette kravet. Fylkesrådmannen er opp tatt av det er behov for organisatoriske grep for å gi flere av fylkets innbyggere bedre bibliotek tjenester. Samtidig må det være en forutsetning at det beholdes en desentralisert struktur der det legges vekt på nærhet til tjenestene. Det finnes flere mulige modeller for å styrke bibliotekene og absolutte krav om antall årsverk bør fravikes.

Fylkesrådmannen mener at regionbiblioteket kan spille en viktig rolle i å medvirke til samarbeidsløsninger og koordinere utviklingsarbeidet innen biblioteksektoren. Det må settes av ressurser til dette arbeidet.

2.2. Videreutvikle det fysiske bibliotek

Fylkesrådmannen støtter forslaget om å gjeninnføre egne investerings- og driftstilskudd til biblioteklokaler og bibliotekbusser. Det regionale biblioteknivået bør forvalte disse tilskuddene. I dag er det kun tilskuddsordninger for bokbusser i samiske områder, som forvaltes av Sametinget. Mobile bibliotek tjenester må ses i sammenheng med den organisatoriske reformen og utarbeidelse av bibliotekplaner i regionene. I vårt spredt befolkede fylke kan mobil bibliotek tjeneste være et strategisk virkemiddel for å nå ut til steder som i dag i realiteten ikke har noe bibliotek tilbud. Dette er også i tråd med vår strategiplan.

Fylkesrådmannen er enig i at det skal utvikles nye digitale tjenester og at alle bibliotek skal ha trådløst høyhastighetsnett i løpet av 2010. Dette vil være en forutsetning for å redusere de digitale forskjellene blant befolkningen. Det er derfor viktig at bibliotekene inkluderes i planer for slik innføring i kommuner og utdanningsinstitusjoner. Iverksetting av dette i Finnmark er et problem da man pr i dag ikke har overføringslinjer med tilstrekkelig båndbredde og kapasitet til å være med på denne utviklingen.

2.3. Utvikle et brukerorientert og samarbeidende Norgesbibliotek

Fylkesrådmannen mener det er svært viktig at bibliotek tjenestene skal være tilgjengelig for alle uavhengig av bosted. Bibliotekloven må derfor endres slik at alle offentlige bibliotek pålegges å delta i biblioteknettverket, bl.a. gjennom å yte fjernlån og kunnskapsdeling.

Fylkesrådmannen ser at det kan bli problematisk å innføre en regional transportordning mellom bibliotekene i vårt store, spredt befolkede fylke, men vil vurdere hvorvidt dette lar seg gjennomføre.

Målområde 3 Kompetanse og forskning

3.1 Fornye den samlede kompetansen i biblioteksektoren

3.2 Støtte faglig utvikling på tvers av og innenfor de ulike bibliotekfaglige områdene, og som ABM-samarbeid.

Fylkesrådmannen er svært positiv til ulike kompetanseutviklingstiltak. Det må i tillegg utvikles ulike etterutdanningstilbud. Finnmark fylkeskommune mener utdanningstilbud kan utvikles ved Universitetet i Tromsø (som allerede har en bibliotekutdanning) og ved Høgskolene i Finnmark. Desentraliserte studier bør kunne etableres. Fylkesbibliotekene kan gi viktige bidra til faglig utvikling, ikke bare gjennom kurs og møter, men også i veiledningssituasjoner mellom bibliotekene.

Nettverksbygging og arenabygging er også viktig i kompetanseutvikling. Fylkesrådmannen er svært positiv til forslaget om å utvikle hospiteringsprogram med utenlandske bibliotek. I Finnmark er det nærliggende å inngå avtaler med finske og russiske bibliotek. Finnmark fylkesbibliotek har lang tradisjon for slike utvekslingsavtaler med Russland.

Sentrale forskingsmidler bør kanaliseres til det bibliotekfaglige miljøet ved Universitetet i Tromsø og Høgskolene i Finnmark, som kan bidra med relevant bibliotekfaglig forskning for vår region.

KONKLUSJON

1. Finnmark fylkeskommune slutter seg til hovedmålene i Bibliotekreform 2014, men peker på behovet for betydelige økonomiske ressurser på alle tre forvaltningsnivå for å lykkes. Ikke minst vil statlige innsats være avgjørende for gjennomføringen av reformen.
2. Finnmark fylkeskommune ser behov for å ta organisatoriske grep for å gi flere av fylkets innbyggere bedre bibliotektenester. Det må likevel være rom for flere mulige modeller for å styrke bibliotekene. Absolutte krav om antall årsverk bør fravikes. En desentralisert struktur kan være nødvendig for å sikre nærhet mellom brukerne og tjenestene.
3. Finnmark fylkeskommune mener at en endret biblioteklov fortsatt må være tydelig på ansvaret og funksjonene til det regionale nivået. Hensiktsmessige oppgaver vil være bibliotekutvikling i regionen, som kompetanseutvikling, samarbeid og utvikling mellom bibliotekene i regionen.
4. Finnmark fylkeskommune mener at de nasjonale institusjonene bør ivareta nasjonale funksjoner som nasjonale kompetanseorgan og nettverksbygger. Flere nasjonale/statlige funksjoner kan med fordel overføres til regionalt nivå, som for eksempel Finnmark sitt ansvar for finsk og fremtidig kvensk bibliotekteneste og disponering av FOU- midler, investerings- og driftstilskudd til biblioteklokaler og bibliotekbusser.
5. Finnmark fylkeskommune er opptatt av å bygge kulturell infrastruktur som kan institusjonalisere kultursamarbeidet i Barentsregionen. Finnmark fylkeskommune ønsker å få overført det nasjonale ansvaret for formidling av russisk litteratur, og bygge ut en russisk informasjons- og formidlingstjeneste i Kirkenes. Dette vil være en konkretisering av regjeringens nordområdestrategi.
6. Finnmark fylkeskommune er enig i at det er nødvendig å innføre nye digitale tjenester og nettbaserte ressurser i biblioteksektoren. Det må derfor tas grep for at Finnmark får tilstrekkelig båndbredde og kapasitet til å være med på denne utviklingen.

Vadsø, 30. mars 2007

Tom Mikalsen
fylkesrådmann

Marianne Pedersen
kultur- og idrettssjef